

بیره‌وه‌ریه‌کان ئاسۆ وئاوینیه‌ی تیشکاویژی میژوون !

بیره‌وه‌ری و یادداشت نووسینی: جه‌ناب ئه‌حمه‌دی ئه‌سکه‌نده‌ری

Ahmad Eskandari , Memoir and Notes

(1948 -1980)

(تیڤرامانیک له روانگه‌ی سیاسی ، ژیا‌ری و کۆمه‌لایه‌تیه‌وه)

ره‌شاد - مسته‌فاسولتانی

Reshad Mustafa- Soltani

بیست و سیی یونی ۲۰۲۲ (دووی پوشپه‌ری ۴۰۱ یه‌اوی)

تان و پۆی کتیبه‌که !

کتیبی بیره‌وه‌ری و یادداشت ، له لایه‌ن ریزدار کاک ئه‌حمه‌د ئه‌سکه‌نده‌ریه‌وه ئاماده‌ کراره و سالی ۲۰۲۱ یه‌تاوی چاپ و بلاو بوته‌ته‌وه . کتیبه‌که دوو به‌شه، به‌شی یه‌که‌م و به‌شی دووه‌م و، ۵۶۳ لاپه‌ره و سی پاشکۆی یه‌که‌م ، دووه‌م و سیه‌ه‌م و،

بهشی سهرچاوه‌كانه . له كۆتاييدا دوو لاپه‌په‌هه‌وه‌لی گوڤاری لیبیراسیۆنی فه‌رانسای ، كه سه‌باره‌ت به شه‌ری ئاشتیخوازانه‌ی كوردستان دژی حكومه‌تی كۆماری ئیسلامی له‌سالی ۱۹۷۰ زاینی و كاره‌ساته‌كانی شاری سه‌قز له‌سالی ۱۹۸۰ زاینی وه‌ك به‌لگه‌ و دیکۆمینت داناوه . حه‌قده‌ وینه‌ی ره‌ش و سپی له‌ كۆتایی كتیبه‌كه‌دا چاپ كراوه . هه‌روه‌ها چوار نه‌خشه‌ كه هه‌لكه‌وته‌ی جیوگرافیایی ده‌قه‌ره‌كان و شاره‌كانی رۆژه‌ه‌لاتی كوردستان نیشان ده‌دات ، له‌ كتیبه‌كه‌دا هه‌یه .

Liberation

Kurdistan : La resistance a khomeiny a perdu Mahabad !

Saqcez : une nuit dans une ville fantome !

۱- شیوه‌ دارشتنی كتیبه‌كه‌ په‌خشانیکی بلاوینه :

وتاره‌كانی ئەم كتیبه‌ به‌ شیوه‌ په‌خشانیکی دلگیر و دلپراکیش نوسراوه ، كه وه‌ك ئاسن رفین خوینهر به‌ره‌و باسه‌ جو‌راو‌جو‌ره‌كان ده‌كیشیت. و په‌خشانی نووسهر په‌وان ، پاراو ، بئ گرفت و هارمونی دلنه‌وازی هه‌یه و وه‌ك كانیاو به‌ره‌و ده‌روازه‌كانی میشك ریگا ده‌پییویت . ئەه‌گه‌رچی هه‌مه‌ لایه‌نه‌ و له‌ بواره‌ جیاوازه‌كاندا باسه‌كان ته‌فسیر و لیکدانه‌وه‌ی بو‌ كراوه ، ئەمما له‌ هه‌مان كاتدا تابلویه‌کی هونه‌رمه‌ندانه‌یه‌ كه‌ سیمای مالبات، تویرژی كه‌مینه‌ی موساییه‌كانی نیشته‌جی سه‌قز، ئاور گرتنی بازاری شار و نابوودی سه‌روه‌ت و سامانی شارۆمه‌ندانی كاسبكار، گرفت و كۆسپه‌كانی كلاسیك و سوننه‌تی كه‌ به‌ر به‌ په‌وتی گه‌شه‌ی شارنشینیی ده‌گریت و، ئاكام و كاردانه‌وه‌ی شه‌ری یه‌كه‌می جیهانی ئامازه‌ی جوانی پێ كراوه . وه‌ك سه‌رچاوه‌ی باور پێكراو زانیاری به‌كه‌لك و جئ متمانه‌ له‌ هه‌ر جیگایه‌ك كه‌ پپیویست بووه‌ وله‌ ژیر نووسی لاپه‌ره‌كان دانراوه . باسه‌كان له‌ سه‌ر بنه‌مایه‌کی مه‌نتیقی هه‌لچنراون ، بویه‌ خوینهرانی دیاسپۆرا* هه‌ركام ده‌توانن ده‌سته‌ گۆلی خویمان له‌م باخه‌ پر گۆله‌ بچنن . كاتیك كتیبه‌كه‌م ده‌خوینده‌وه‌ جو‌ره‌ هه‌ستیکی نادیا‌ری ریز گرتن له‌ نووسهر دایده‌گرتم .

۲- تی‌رامان له‌ پێچه‌ دژواره‌كانی میژوو :

كاردانه‌وه‌ی شو‌رشی مه‌شروته‌ له‌ سه‌ر كۆمه‌لگای سه‌قز پوون كراوه‌ته‌وه‌ و شارۆمه‌ندانی تیگه‌بشتوو و پێش‌ه‌وانی سه‌قز له‌ شو‌رشی مه‌شروته‌ پشتیوانیان

کردووہ . راپہ پینی مشروته له سالی ۱۹۰۵ ی زاینی ئال و گوپی بنه رتی له
 کومه لگای سوننه تی و کلاسیکی ئیرانی پیک هیئا وئهم ژانره زانستیانه له
 کتیبه که دا باس کراوه . کونه پاریزان دهیانگوت ، ئیمه لایه نگری مشروعه بین و
 سیسته می مشروته ئیسلامی نیه و دهردی ئومه تی موسلمان چاره ناکات .
 کونه پاریزان له کاتگوری " مشروعه " پشتیوانیان کردووہ و به راشکاو
 موخالیفی رهوتی رادیکال و پیشروهی کومه لگا بوون . له ئارشویی شه خسی خوم
 وینه یه کی به نرخی ئه و دورانه که جه ناب ستار خان و جه ناب باقر خان به
 مه بهستی یارمه تی وهر گرتن له شارومه ندانی کوردستان میوانی پیشروهوانی
 سه قزن که ، بر پره ی پشتی مشروته بوون ئهم ئیدعایه ده سه لمینیت .
 حوزووری هیزی بیگانه ی رووسیا ، ئیگلیز و عوسمانی له ناوچه که ، که ئهم
 له شکر و هیزانه له سهر سفره جه ماوه ری په نجه دهری دیهات پیویستی
 خوارده مه نیان دابین و دهسته بهر ده کرا . داهاتی سالانه ی ناوچه که له لایهن
 هیزی بیگانه وداگیر که ره کانه وه دهر درا ، و به یه کجاری هه لده لوشرا . ئهم
 پیقارته یه بوه هو ی قات و قرپی و نه بوونی خوارده مه نی دانه ویله و گهنم ، که
 ته نانه ت به ره هم هینه رانی په نجه دهری دیهاتیش بی بهش مانه وه . شارومه ندان
 له ترسی برسیه تی به ره و ناوچه کانی نزیک سه قز کۆچی زوره ملیان ده کرد .
 نمونه ی میژوویی ئهم کۆچه نادلخوازه کۆچی دانیشتون له نیوان ساله کانی
 ۱۹۱۶ تا ۱۹۱۸ ی زاینی بوو که توپژیک له خه لکی ده قهری بانه ، له عه زرت
 برسیه تی به ره و ده قهری مهربوان هه لاتن . ئهم کۆچه ته نیا گواستنه وه ی
 په یکه ری مروقه کان نه بوو ، به لکوو کولتور و شیوه دیالیکت و فهره نگی
 بانهش بو ده قهری مهربوان گوازاریه وه . ته نانه ت ئیستاش شیوه زار و هه لس و
 که وتیان جیاوازی دیاری هه یه . وهک نمونه له م کۆچه دا بنه ماله یه ک له گوندی
 ئالمانه گیرسانه وه ، که له لایهن باپیر و مامم و باوکه مه وه زه وری و زاری
 خالسه و باخی رز و ئیمکاناتی فره گرانبه هایان پی درا و هه رساله ییش زکات
 و براتیان پیشکش ده کرا . له لایهن په نجه دهری ئالمانه ییش ریز و قه دهری
 زوریان گیرا . به گشتی له دیهاته کانی ئالمانه ، سیف ، بارام ئاوا ، دهرزیان ،
 خیراوا ، هه لوژان ، سه رکهل و هه نجیران و ... گیرسانه وه . په سه ک که له مهرزی
 بزن دروست ده کری و له شی مروّف له سه رمای سه ختی زستان ده پاریزیت له
 لایهن کوچبه رانی بانه وه به مهربوان و هه ورامان گه یشت و ئیستا باوه .

لەم وینە بەرپێزان ستار خان و باقر خان و هیئەتی ئازەربایجان ، میوانی شارۆمەندانی سەقزەن و ئامانجی دیدارەکهیان وەرگرتنی یارمەتی ، بۆ ئازادیخوازانی تەورپێزە تا بەرەمی شوپس دژی دەسەلاتی داریو و کۆنەپاریزی ئەو کاتە ئێران بە هیز بێت .

۳- هزری زال و سیستەمی گەشە نە کردوو :

لە فورمی کۆنی شاری سەقزە که هزری زال و بە دەسەلاتی پیاوسالاری و سیستەمی فیئودالی که بەرگری ناپراستە و خۆ لە خۆیندنی کچان دەکرد و ئاین و ئاین زاکانیش یارمەتیدەری ئەو هەلۆیستە کۆن و بیزهینەرە بوون ، باس دەکات . گۆرین پرۆسیسیکی درێژ خایەنە و هەندی بنەمای میژوویی و کۆمەلایەتی لە دواخستن و گەشە کردندا نەخش و دەوریان هەیه . باس کردن میژووی شاریک ئەگەرچی بە کورتیش بێت خۆی لە خۆیدا چەشنیک رچە شکاندنە و و لە خالە پوزیتیڤهکانی کتیبەکهیه . لە پێقاژەیی باسەکاندا لە کولتوریکی پێشکەوتوو و جیگای رەزامەندی بیر و رای گشتی شارۆمەندانی سەقزە باس دەکات . سوننەت و کولتوریکی مودیپرن و شادی هینەر و پێشکەوتوو که لە کۆتایی سالی خۆیندن لە لایەن بەرپرسیانی مەدرەسەو ، ژنیارەکان بە

ئامپرهكانى دووزله ، دهۆل ، زورنا و دايهره دهعوت كراون تا له زهحمهتهكان و ماندوو بوونى قوتابيان پريزىك گيرابيت . كهچانى سهقزى له تافى گهنجى و لاويهتى خويان له شايى و ههلهپهركى بهشدار بن و ئاههنگىكى شاد و كولتورىكى به نرخيان به دوور له كارتىكهري ئاين و ئاين زاكان بهرپوه بردوو و بهگشتى قوتابيانى كهنيشك لهو ئاههنگهدا بهشداريان كردوو . كه ئهم كولتوره شاد و دلگير و گهلهريه ، ريز ليناىك لهو داب و نهريته دهوله مهندي فه رههنگى كوردى بووه . پى دهچيت ههر له شارى سهقز بهرپوه چووبيت و له ناوچهكانى ترى روزه لاتي كوردستان نه بينراوه و يا ريك نه خراوه . و به جوړيك له جوړهكان ئاوينه ي فه رههنگى دهوله مهندي ميللى گهلى كورده و به تايبهت شيوه ي جل و بهرگ پوشيني ژنان و كچان به رهنگى ئال و والاوه به چله پوپه ي خوى گهيشته . و بو جل و بهرگى رهش تر له رهشى باورمه ندانى كو نه پاريز نرختىك دانهراوه .

٤- رهوتى بزووتنه وهى ئاشتىخواز و رادىكال :

ئهم كتيبه گهنجينه يهكى دهوله مهندي رهوتى بزووتنه وهى رادىكال و چهپى روزه لاتي كوردستانه ، كه زور كاره ساتى بزووتنه وهى چهپى تو مار كردوو و به دنيايه وه شياوى قه دهردانيه . و ههر بويه ئارشىويكى گرانبه ها و له ئارشىوى زوريك له ريك خراوه كانى چهپ دهوله مند تر و جيگاي متمانه تره . له ميژووى گهلى كورد دهقى ديكومينته كان به هوى تو فان و كاره ساته كان و تيكدانىان له له لايهن داگيركارانه وه بزر و گوم و نابوود كراوه و جار و باريش كه مته خه مى و نه زانىنى نرختى ديكومينته كان له لايهن به رپوه بهرى حيزبه كان ده رده خات . سه بارهت به دهورى ميژووى ماموستا شيخ عيزه ددين حسيني ، كو مه له ، حيزبى ديموكرات و چريكه فيداييه كانى شاخه ي كوردستان به وردى ئامازه كراوه .

* ريزدار ماموستا شيخ عيزه ددين حوسه ينى :

ئوهوى كه شياوى جهناب ماموستا بيت لهم كتيبه باس كراوه و كاك ئهحمه د ئامازه ي كونكريتتى به كه سايه تى سياسى و كو مه لايه تى جهنابيان كردوو . ماموستا شيخ عيزه ددين حوسه ينى ريبه ريكى كاريزما ، زور خوشه ويست ، پيشره و و پابه ند به وته به نرخته كان و به ليينه كانى خوى بوو . ماموستا خاوهنى كه رامه تى بهرز و هه لويسى رادىكال و ئومانىستى بوو ، وله ميژووى روزه لاتي ناوين جيگايه كى بهرز و شياوى حورمه تى هه يه . هه ميشه له

عهده‌ت و پېڅاڅه و پېڅوسه‌ى ئاشتى و بېر و فېكرى نوئ پشټيوانى كړدوو هه‌رگېز سېاسه‌ت و پېياز و ئېدئولؤژى كوؤمارى ئېسلامى به دل نه‌بوو . ژيانېكى سه‌به‌رزانه هه‌لبژارد و له پېناو دېموكراسى و ئازادى گه‌لى كورد ومروؤقاىه‌تى خه‌باتى بئ وچانى كړد . و له به‌رانبه‌ر ميژوودا سه‌به‌رز و ستاتوسى به‌رزى هه‌يه . ديدار و سه‌فه‌رى بؤ گوندى ئالمانه‌به‌مه‌به‌ستى دلنه‌وايى له‌دايك و باوكى گيانبه‌خت كړدووان ، له لاپه‌ره‌كانى ميژووى هاوچه‌رخ توؤمار كراوه . ئه‌گه‌رچى قوؤناخيكي دوور و دريژ شاره‌كان له لايه‌ن پېشمه‌رگه‌وه كونتروئل و حاكمييه‌ت ده‌كرا، ئه‌مما كومېته‌ى ناوه‌ندى كوؤمه‌له ، پريزان له خوئيان و بېر وپراى گشتى كوردستان نه‌گرت وهه‌رگېز له ديداريكى راسته‌وخو سه‌ره‌خوشيان له بنه‌ماله‌مان و گيانبه‌خت كړدووانى گوؤرستانى " تاله‌سوار " نه كړد .

* پريژدار همه‌هوسين كه‌ريمى :

نووسه‌ر هاوپوئلى كاك همه‌هوسين بووه . ئه‌گه‌رچى له دوو زانكو جياوازي كه‌ره‌ج و شيراز ده‌رسيان خوښدوووه ، ئه‌مما په‌يوه‌نديه‌كى عاتيفى و هه‌ستياريان هه‌بووه . كاك ئه‌حمه‌د فره به پريز و حورمه‌ته‌وه يادى ده‌كات و شه‌خسيه‌تى كاريزمايى و خوؤشه‌ويستى ئاستى به‌رزى ئه‌و باس ده‌كات و به نېسبه‌ت هاوپوئلى و هاوشارى بوونه‌وه زور وه‌فادار و پابه‌ند به بنه‌ماكانى هاوپرييه‌تبه . تاوانېكى گه‌وره و مه‌زن به نېسبه‌ت بنه‌ماله‌ى جه‌ناب كاك همه‌هوسين كه‌ريمى له لايه‌ن ده‌سه‌لا‌ته‌وه كراوه . دوو براى له په‌وتى روداوه‌كانى شوؤرشى ئيران گيانيان به‌خت كړد و خوئ وه‌ك دامه‌زرينه‌رى كوؤمه‌له و پريبه‌رى بزووتنه‌وه‌ى پوؤژه‌لا‌تى كوردستان له پېشى پېشه‌وه و بوئيرانه به مه‌به‌ستى چه‌ك كړدى ئورگانى سه‌ركوتى شاره‌وانى سه‌قز گيانى به‌خت كړد . جيگاي مه‌زنى جه‌ناب كاك همه‌هوسين كه‌ريمى له روداوه سامناكه‌كانى كوؤمه‌له ، كه ئيستا تووشى دارمان و هه‌ره‌س هاتوه ، خالى خالپيه . ديدار و سه‌فه‌رى به‌پريز كاك همه‌هوسين بؤ ئالمانه ، له بېره‌وه‌ريه هه‌ره به نرخه‌كانى دانېشتوانى ئالمانه‌يه .

٥- ديارده‌ى شوښنيزمى توؤخ و پاوان خواز:

شوښنيزم به چه‌كى له‌ش كوژ و بېر كوژ دژى گه‌لى كورد شهر ده‌كات . دالانه‌كانى ميشكى شوښنيزه‌كان ليواوليو له بېر و گه‌لاله‌ى دارشټنى كرده‌وه‌ى ناجواميرانه دژى نه‌ته‌وه‌ى ئاشتى خوازي كوردستانه . له باسه‌كانى ئه‌م كتپبه

ئامازە بە دیاردەى شوینیزمی دەسلەلات خوازی ئیرانی و پېش داوریەکانی بە نیسبەت گەلی کورد لە چەند بواردا کراوە و هاوکات کاردانەوهەکانی شوینیزمی دەسلەلات خوازی شی کردووەتەوه . قەدەغە کردنی " زمانی کوردی " وەک سیاسەتی ئاسیمیلە کردنی فەرھەنگ و کولتوری ناوچە کوردنسیئەکان پەپرە و ئەم سیاسەتە لە لایەن ھیزی نیزامی و سیستەمی داپلۆسیئەر پشتیوانی و جی بەجی کراوە . چەند دیکۆمینی گرانبەھا سەبارەت بە قەدەغە کردنی زمانی زگماگی تۆمار کراوە کە ، ناراستەوخۆ پەردە لەسەر میژووی دەورانی کۆلە دیکتاتورەکانی پۆژھەلاتی ناوین لادەبا کە کوردستان وەک کولونیەکی ھاوبەش چاوی لێدەکەن ، کە ئەم سیاسەتە پاش پووختی حکومەتی دیموکراتیکی جەناب دوکتور موسەدیق ، و داسەپاندنی سیستەمی پاشایەتی لە کۆمەلگای پۆژھەلاتی کوردستان زال بوو و ئیستاش بەردەوام و درێژەى ھەبە . نمونە لە کاتی سەفەر بەرەو تاران و لە نزیک ھەمەدان کونترۆلی ماشین دەس پێدەکا . وپولیسى رېگا و بان خواھنى کەرەسە قاچاخەکان نادۆزنەوه ، بەلام چەند شارۆمەندی کورد لەو ماشینە بەرەو تاران دەچن ، کە بێر و را و پێشداوری سەرنشینەکانی ماشینەکە ، گومان لەو چەند کوردە دەکەن کە لە حەقیقەتدا ئەوان خواھنى کەرەسە قاچاخەکان نە بوون و ناراستەوخۆ تاوانبار دەکرین . تەبلیغات و پرۆپاگاندى ماسمیدیا حکومەتی ئەوەندە سیمای کورد بە ناحەز و وەک مرقۆگەلی ناشارستانی پیناسە و بانگەواز دەکەن ، کە لە شاریکی ئازەربایجان مندالانی پەگوزەر بە دیتینی کورد ، ھەلدین و بە سوکایەتیەوه کوردەکان دەس نیشان دەکەن . و راستەوخۆ و ناراستەوخۆ ئیھانە و سوکایەتیان بە جل و بەرگ و کەسایەتی کورد دەکەن .

٦- ئاناتۆمی* سیستەمی فیر کردن و بار ھینان !

نووسەر لیبرالوانە لە ھەلۆیستی نابەجی و نەشیایوی کۆمەلگای گەشە نەکردوو ، ھەلاواردن و ئازاری ھەندی لە قوتابییەکان لە لایەن ھاپۆلەکانیانەوه و شکاندن و بریندار کردنی ھەستی ناسکیان ، کە لە بواری فیزیکی و جەستەوه ، کەم تاکورتیک ، لەو وەزەعە کە خۆیان خولقینەری نەبوون ، بە شەھامەتەوه باس دەکات . کە نووسەرانی میژووی ھاوچەرخ بە زۆری خۆیان لەم باسە نادەن و وەک تابو چاوی لێدەکریت . من کتیب دەخوینمەوه و تائیسنا نەم خویندووەتەوه کە نووسەرانی ئامازە بە کزی و لاوازی جەستەى خۆیان بکەن . کاک ئەحمەد ئەسکەندەری لە بازگۆ کردنی ئەو دیاردانە و ئازار و گالته کردنەکانی نیو

مه‌درسه به شه‌هامه‌ته‌وه نوسيوويه‌تي و په‌رده‌ي له‌سه‌ر ئه‌و فينۆمن
 وفه‌ره‌ه‌نگه لابر دووه و نرخي بو د‌لشكاندني پوچ و بي ماناي كالفامه‌كان
 دانه‌ناوه . خوي‌نه‌ر تيده‌گات كه نووسه‌ر راشكاوانه ئاماژه به لايه‌نه كز و
 لاوازه‌كاني سيسته‌مي په‌روه‌رده و بارهيناني كو‌مه‌لگاي سونه‌تي و كلاسيك
 ده‌كات كه، يه‌كيك له خاله پوزتيتي‌قه‌كاني ئه‌م كتبه‌يه . هاوكات له پرۆسه‌ي
 هاوسه‌رگيري و دامه‌زراندني ژياني هاوبه‌ش و برپياره‌كاني مالبات و شه‌خسي
 خويي بي په‌رده و بي شاردنه‌وه و راشكاوانه باسي كردووه و ره‌چه‌يه‌كي نوئ
 شكاندووه . زوربه‌ي نووسه‌ران سه‌باره‌ت به ژياني هاوبه‌ش يا سكوتيان كردووه
 و يا له باس كردني شهرم ده‌يانگره‌يت و پاريزيان كردووه . په‌نگه ئه‌م كاتگوري و
 په‌وته " ده‌ردى ئه‌هلي قه‌له‌م " بي‌ت كه له بير و ئه‌نديشه‌ي كو‌نباو و كات
 به‌سه‌ر چوو ئيله‌امي وه‌رگرته‌يت ، كه ته‌نانه‌ت ژياني هاوبه‌شي خيزاني خويان
 نه‌يني ده‌كهن .

۷- ده‌سكه‌وته ميژوويي و گرانبه‌هاكاني گه‌لي كورد :

سه‌باره‌ت به به‌رنامه و پلاتفوري هه‌شت ماده‌يي سابلاغ و هيئه‌تي
 نوينه‌رايه‌تي گه‌لي كورد، به شيوه‌يه‌كي ميژوويي و جيگاي متمانه باس ده‌كات .
 پيم وايه د‌لنيا ترين ته‌وزيح و هه‌لو‌يست له بواري ئه‌و ري‌كه‌وته‌ني سابلاغ هي
 جه‌ناب كاك ئه‌حمه‌د ئه‌سكه‌نده‌ريه . كه تي‌دا به جوړيكي زانستيانه و
 د‌لسوزانه و به‌دوور له كه‌تمان و نان به‌قه‌رز دان، هه‌لو‌يسته‌كان و پروانگه‌كاني
 به‌شدار بوه‌كان ليك ده‌داته‌وه . و هه‌لو‌يستي به‌شدار بوه‌كان و كه‌ساني تر كه
 نزيك له‌و كو‌ره بوون هه‌لاجي ده‌كات و ولا‌مي به‌نرخ ده‌دو‌زيته‌وه و پيشكه‌شي
 خوي‌نه‌ران و بير و راي گشتي ده‌كات . هه‌لو‌يست سه‌باره‌ت به " قياده موه‌قه‌ت "
 به جواني ته‌حليل و ئاناتومي كراوه وليك دراوه‌ته‌وه . حه‌يف كاك فواد گياني
 به‌خت كردووه و نه‌ماوه ، تا وه‌لامي لوژيك و بيرمه‌ندانه به هه‌لو‌يستي
 په‌نگاو‌په‌نگي هه‌ندي كه‌سايه‌تي كه ته‌نانه‌ت متمانه‌يان به وه‌زني سياسي و
 كو‌مه‌لايه‌تي خويان نه‌بووه و نيه و په‌نا بو هيپو‌كراسي * و ده‌سه‌لاتي حاكم له
 باشوري كوردستان بردووه و ده‌به‌ن ، بداته‌وه . كاك فوئاد هه‌ژار پاريز بوو و
 شه‌هامه‌ت وجه‌ساره‌تيكي فره‌گه‌وره‌ي هه‌بوو، بويه ده‌ستي بو " ئال و گو‌ري "
 زور مه‌زن برد . خو‌زگه ئه‌و به‌ريزانه تيده‌گه‌يشتن خو‌لته‌ي بي به‌هره‌ي ده‌رباري
 سياسه‌ت و حيزبايه‌تي و سازش و خو‌ساجاندن نرخي نيه ! تا ئه‌و جيگايه
 دي‌كو‌مينته‌كان ئارشيو كراوه وجوديان هه‌يه به‌ريزان : عه‌بدول‌په‌حمان

قاسملو، میرزا رحیم خه‌پازی، غه‌نی بلوریان، سه‌لاح موهته‌دی، سه‌ننار مامه‌دی، عه‌بدوللای حه‌سه‌ن زاده، جه‌لیل گادانی و نووسه‌ریکی فه‌رانسه‌وی به‌ناوی کریس کووچپیرا* له‌ بریار و هه‌لویستی خۆیان په‌شیمان بونه‌ته‌وه و یا به‌ندی هه‌شتی قه‌تعه‌ نامه‌ی مه‌هاباد به‌ خاتر به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانیان پاساو ده‌که‌ن و هه‌لویستی نه‌ شیایوان دهر برپوه . و به‌ شیوه‌یه‌کی دیماگوگی ئاسا* کو‌بیری جه‌ماوه‌ری فریو ده‌ده‌ن . ئه‌م به‌پ‌یزانه‌ که‌ هاوبیر و یه‌کبیرن باسی ماده‌ی هه‌شتی هیئه‌تی نوینه‌رایه‌تی گه‌لی کوردیان له‌ بوارگه‌لی جیاوازدا کردوو که‌ دوور له‌ هه‌موو به‌ها و پ‌رنسیبه‌کانی مرۆق‌ایه‌تیه . و هه‌لویستیان به‌ پ‌ی زه‌مان و مه‌کان و به‌رژه‌وه‌ندیه‌کانی پ‌وژ گ‌و‌ر‌د‌را‌وه . و بیر و ئه‌ندیشه‌یان وه‌رچه‌رخانی سامناکی به‌سه‌ردا هاتوه و هه‌ل سوپاوه و ئیستا شتیکی تر ده‌لین و جاپی بو ده‌ده‌ن و له‌گه‌ل بارودۆخی ئیستا و ده‌سه‌لاتی باشور گونجاندوو‌ییانه . ئه‌م به‌پ‌یزانه‌ له‌ سه‌ر بناغه‌ی به‌رژه‌وه‌ندیه‌کان هه‌لویستیان گرتوه ، که‌داخی سه‌ر داخانه و بیگومان له‌ داریکی ز‌ر ده‌چیت که‌ بی سه‌مه‌ر و به‌ره‌می نیه . و بو پ‌یکانی ئامانجه‌کانیان نزم هه‌لف‌ریون و ئاسوی بیر کردنه‌وه‌یان به‌رته‌سک بووه و په‌ه‌شتیکی نزمی سیاسی و بیری ژه‌نگ هه‌لگرتوو نوینه‌رایه‌تی ده‌که‌ن . و هات و هاواریان که‌ سنووره‌کانی ئه‌شی و نه‌ شی یان تیکه‌ل کردوو ، له‌ باره‌گای ده‌سه‌لاتی باشور، دادیانی نه‌دا و فریایان نه‌که‌وت . هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ له‌ هه‌لویستی خۆیان په‌شیمان بونه‌ته‌وه له‌ یه‌ک کانی ژه‌هراویان خواردوه‌ته‌وه، و تالو به‌ میشکیان ، ده‌میان و خامه‌یان هاتوته‌ خواره‌وه و بیگومان شکۆی خۆیان له‌ ئاستیکی به‌رزدا شکاندوو . و به‌ وه‌رچه‌رخانی هه‌له‌په‌ره‌ستانه ، پ‌رنسیبه‌کانیان که‌مبایه‌خ و کو‌هه‌ستی شارۆمه‌ندانی سادیق وخواه‌ن هه‌لویستیان بریندار کردوو . ئایا که‌سایه‌تی ئوپ‌ورتونیس‌ت و ترسنۆکی ده‌رباری سیاسه‌ت و حیزبایه‌تی ویجدانی ئاسوده و حورمه‌تی فراوانیان هه‌یه ؟ و جه‌ناب ئه‌حمه‌دی موفتی زاده‌ش په‌خنه‌ی له‌ که‌م بوونی " په‌نگی ئیسلامی " قه‌تعه‌نامه‌ی هه‌شت مادده‌یی مه‌هاباد گرتوو .

۸- قه‌لاچوی شارۆمه‌ندانی کورد :

نووسه‌ر به‌ ئیحترام و حورمه‌ته‌وه پ‌یژیکی به‌ر فراوان و مرۆقدۆستانه‌ی له‌ بنه‌ماله‌ی گیانبه‌خت کردوو‌ان گرتوو و ، ناوی هه‌موویانی که‌له‌ شاره‌کانی پ‌وژه‌ه‌لاتی کوردستان ئیعدام کراون نوسیوه و بو‌خه‌بات و فیداکاریان پ‌یزی جوامیرانه‌ی داناوه . و کوشتار و تیربارانی پ‌ۆله‌ هه‌لکه‌وتوو کانی گه‌لی کورد

نه فرین دهکا و بو خهبات و بهرخودانیان ئیحترامی تایبته داده نیته . که ئه و هیرشانه وهک " سۆنهمیهک " خه م و په ژاره ی میژووی ئه و کاتانه کوردستان نوینه رایه تی دهکا، که پۆژه ه لاتی کوردستان بوو به گومی خوین و ته می مه رگ ولاتی داپۆشیبوو . ده تگوت تاریکه شه و په رژینیکه به چوار ده وری کولتوری دیموکراسی و ئازادی له کوردستان کیشراره . له و کاتانه دا گه لی کورد ته نیا و بی پشتیوانی جیهانی میژووه که ی به خه مباری ده وری خو ی ده پیوا . و شارۆمه ندانی کورد و به تایبته مالباتی گیانه بخت کردووان له فینۆمی تراوما، نیگه رانی و په ژاره کاس و تاسابوون و ، نووسه ر ئه و پۆژانه که تال تر له که کره یه ده گپریته وه . و وهک تاوانیکی ره ش تر له ره شی کۆماری سیداره ی ئیسلامی باسی ده کات . شارۆمه ندانی کورد له پۆژه ه لاتی کوردستان به ده ستور و فه رمانی خومینی و به ده ستی گلینه ی چاوی خومینی یانی شیخ سادیقی خه لخاللی و ژنرال مسته فا چه مران قه لآچو ، تیرباران و کوزران . هیچ شک و گومانیک نیه ، مسته فا چه مران له پیلانیکی مه زن ، به ربلاو و به یارمه تی شو قاره کانی دوور و نزیک و کۆنه پارێزانی کورد پلان و گه لاله ی کوشتنی کاک فوئادی دارشت و به ئه نجامی گه یاند .

۹- ژیا نی تاراوگه !

سه رجه م ژیا نی هه نده ران و تاراوگه ی به جوانی باس کردووه . گرفت و کۆسپه کانی ژیا نی په نابهر و خویندکاریکی کوردی لیکداوه ته وه . له شاری بوردوو به مانای (په نگی سووری شه رابی) که زانستگایان له سالی ۱۹۴۱ ای زاینی دامه زران دووه ، خوینه ر تووشی پامان ده کات که بو و به پی کام یاسای مرو قایه تی به شه کولونیه کانی کوردستان له سالی ۱۹۸۰ زاینی به ملاوه بوون به خاوه نی زانستگای کارتۆنی و داهۆلئاسا . شاری بوردوو له فه ره نسا به ندره یکی هه ل سوپراو و ناوه ندیکی بازرگانی به ناو بانگه و هاورده وه ه ناردی که ره سه کانی جو راجو و ئه لکول بو ئافریکا، دیارده ی کۆیله فروشی ، که که متر له میژووی سه رده م باس کراوه ئاماژه ی جیددی پیکراوه . و یاکاتی تیپه رین له شاری بیلگراد (شاری سپی) و شاره کانی تری ئوروپا به ره و کوردستان، له روانگه ی تیژ تیپه ره وه ه لویستی ده ر برپوه و زانیاری به خوینه ران پێشکەش ده کات . سه فه ریک له خزمه ت باوک، هاوسه ر و کۆرپه ی ساوا، له ئاستیکی به رزدا به هه سته وه نو سراوه ، که له گه ل شله ژان ، ئه منیه تی ریگا،

نامویی، هیلاکی و تاسهی دیداری بنه ماله تیکه ل بووه و وهک کانیاوی بناری
کوستان دلی تینوو تیروا دهکات .

۱۰- خاله له بیر چوهکان :

ههندی خالی له بیر چووی ئەم کتیبه بهم شیوهیه پۆلبنندی دهکرین : که
هه رگیز له وهزن و ئیعتباری گرانبه های کتیبه که کهم ناکاته وه . به لام به
دژواری له خانهی پۆزیتیف پۆلبنندی دهکرین . که مه بهستی من که مپیزی نیه
و هیندهی سهری ده رزییه ک کار ناکاته سه رپیز و خوشه ویستی من به رانبهر
به ریزدار کاک ئەحمده ئەسکه ندهری .

- خۆزگه دهلوا و ده گونجا وینه میژوو ییه کانی بزووتنه وهی پادیکال و
ئاشتیخوازانهی پۆژه لاتی کوردستان، که تۆمار کراون و زۆرن دوا ی باسه کان
دانرابان ، که یارمه تی خیرای خویندهری له بهستینی کاره ساته کان ده کرد .
وینه کانی بزووتنه وهی پۆژه لاتی کوردستان له جیگای شیایوی خویمان و دوا ی
وتاره په یوه نندی داره کان و کاپیتاله کان ، نه گونجیندراون و دانه نراوان . وینه
قه شه نگه کانی مالبات و بنه ماله که یادگاریان لی ده چۆری له م بیره وه ریه دا ،
له ئاخری کتیبه که دانراون و ساته هه ستیاره کانی ژیا نی نووسه ر نوینه رایه تی
ده که ن .

- ده بوا پرۆفایل و بیوگرافی نووسه ر له کۆتایی کتیبه که دا ، له بیر نه چوبا .
بیوگرافیه که ی کاک ئەحمده نه نوسراوه و وجودی نیه . ئەگه رچی نووسه ر
ئازاد یخواز ، هزرقان ، بیر یار ، ئارمانخواز وله ئاستی ماسمیڈیا ناسراو و فره
هه ل سوپاو و پیگه و ستاتوسی به رزی هه یه ، ئەمما بو خوینده رانی ک که ده س
پراگه یشتنیان به تۆری ماسمیڈیا که مه و یا هه ر نیه ، دلگیر نیه .

- خۆزگه نووسه ر ئامازه ی به ره وتی هۆنینه وهی شیعی ره هه لۆ ده کرد . هه وه ل
جار ئەلکساندر پۆشکین شاعیری پووسی دایناوه . دوکتور ناتل خانله ری به
نیوی "عقاب" کردوو یه به فارسی وپاشان مامۆستا هه ژار و کاک سواره له
فارسیه وه کردوو یانه به کوردی و به ناوی "هه لۆ" بلاویان کردوه ته وه و
گیانیکی تازه یان پی به خشیوه . کۆتایی (دووی پوشپه ری ۱۴۰۱ی هه تاوی)

هه‌سه‌نگاندنه‌کانم له سافی وهیله‌کی وێج‌دانم تیپه‌په‌په‌وه و ئه‌وه پیه‌هرم بووه . کتیبی بیره‌وه‌ری و یادداشت ،کتیبی‌کی گرانبه‌ها و په‌ر بایه‌خه وله بواری زانستی کومه‌لایه‌تی و سیاسیه‌وه ئاوینه‌ی میژوو و گه‌نجینه‌یه‌کی مودی‌په‌نی هاوچه‌رخه ، وله هه‌مان کاتدا نمونه‌یه‌کی تاقانه و ئاوارته‌یه .و ئه‌گه‌ر که‌سیک بیه‌وی له نرخه ئه‌م کتیبه ،داشکینه‌ی بیگومان ناتوانیت . به‌هه‌موو هاو‌په‌ریان و ئه‌ده‌ب دۆستان و ئه‌وانه‌ی خوازیاری زانیاری دروست و جی متمانه سه‌باره‌ت به‌ بزووتنه‌وه‌ی رۆژه‌لاتی کوردستانن ، خویندنه‌وه‌ی ئه‌م کتیبه په‌ر به‌هاو به‌ نرخه سه‌میه‌مانه په‌اده‌سپه‌رم .

بۆ زانیاری زۆرتر و مانای هه‌ندی له وشه‌کان :

Hypocrisy, Diaspora, Anatomic ,Demagogy

هیپۆکراسی : دوو‌په‌وی سیاسی ، په‌یاکاری .

دیاسپۆرا : په‌رژ و بلاوی نه‌ته‌وه‌یه‌ک له ئاستی جیهاندا . وه‌ک میله‌ته‌ی کورد و یه‌هودیه‌کان .

ئاناتۆمی : لیکدانه‌وه ، ته‌وزیح ، شی کردنه‌وه‌ی ئه‌ندامانی گیانه‌به‌ر .

دیماگۆگی : خه‌لک و جه‌ماوه‌ر خه‌له‌تینه‌ر ، فریودانی جه‌ماوه‌ری ساکار .

Chris kutschera

کریس کۆچیرا : رۆژنامه‌وانی‌کی فه‌رانسه‌ویی بوو ، که له نزیکه‌وه له گه‌ل بزووتنه‌وه‌کانی کورد ئاشنا بوو .